

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Tysklands ära.

Ezaline Boheman 70 år
av dr Alma Sundquist.

I sin fjärde artikel om judarnas historia
i Västerlandet skriver Ester Röhl om
Ghettot.

**Spelöppning i »Filmens
värld»**
av Nils Simonsson.

Vad har hänt?

VECKANS DUNDERSKRÄLL är tyskarnas dramatiska avsked till nedrustningskonferensen och Nationernas förbund. Denna uppseendeväckande händelse behandlas i två särskilda artiklar i veckans nr.

VALEN I NORGE, som in i det sista varit föremål för den största ovisslighet ha resulterat i en stor seger för arbetarpartiet, vilket enligt de siffror som hittills föreliggat skulle få 68 representanter mot nu 47. Högern får 31 mot 41, bondefpartiet 23 mot 25, venstre 23 mot 33 och de 4 småpartierna sammanlagt 5 mandat. Frågan om arbetarregering eller borgerligt block mellan höger, bondeparti och venstre eller slutligen majoritet arbetare-bondeparti har nu kommit upp i diskussionen.

BRANDPROCESSEN I BERLIN, som pågått hela veckan har ingalunda ännu bragt någon klarhet i förloppet. Den svenske kriminalexperten docent Söderman har visligen rest hem, sedan han som medundersökare av Lubbe fick icke en sinnessjukläkare utan gynekologen Noel från Holland. — De påstådda bevisen mot bulgaren Popoff smulas alldeles sönder.

MEDLINGSKOMMISSIONEN I BYGGNADSKONFLIKTEN har framlagt ett förslag till provisorisk överenskommelse, gällande endast för sjukhusbyggena. Arbetet skall omedelbart återupptagas och de intill 1 april i år gällande avtalen tillämpas — dock utan ackordsprislister. Förslaget innebär intet ståndpunktstagande till konflikten i sin helhet. Svar skall lämnas på lördag.

SÖDRA HALLANDS LAGERHUSFÖRENING begär regeringens hjälp för att undgå förluster på lagrat vete, som legat och blivit förstört i dess fina nya lagerhus. Spannmålstrusten vill inte köpa, därför att säden är underhaltig. Vilken utväg regeringen än väljer lär det bli svårt att undgå förluster för statens räkning.

SKANSKA LÄKARFÖRENINGARNE ha uttalat sig med anledning av medicinalstyrelsens pågående utredning i fosterfördrivningsfrågan. Läkarnes yrkande gå ut på att preventivlagen bör avskaffas och rätten till abortering lagfästas om den sker efter samråd av tvänne läkare varav den ene är specialutbildad för bedömandet av fallet, samt om ingreppet sker på offentlig sjukvårdsinrättning och med rapport till medicinalstyrelsen.

I uttalandet framhålls även att avbrytandet av ett redan inträtt havandeskap är förenat med risk för kvinnan och ej får räknas som en födelsekontrollerande åtgärd. I samband med detta kan lämpligen erinras om den undersökning av aborternas antal m. m., som medicinalstyrelsen igångsatte för ett par år sedan och som nu föreligger i bearbetat skick. Den visar den stora dödsrisken också vid av läkare företagna abortoperationer. Den samlade erfarenheten från Ryssland talar även för att ingreppet ifråga ej får anses som ofarligt.

ÄNNU EN RÄDFRÅGNINGSBYRA i sexuella frågor har öppnats i Stockholm. Bakom den står det i våras bildade **Riksförbundet för sexuell upplysning**. Man får hoppas att grunderna för de råd som komma att ges från byråer och polikliniker något så när överensstämma. Som ofta i denna tidning fram-

Svårigheten att förverkliga en idé.

Söndagen den 15 oktober bragte pressen nyheten om att Tyskland i desperation lämnat nedrustningskonferensen och samtidigt förebådat sitt utträde ur Nationernas förbund. Meddelandet väckte naturligt nog stor bestörtning, och allvarliga utrikespolitiska diskussioner sattes i gång i respektive huvudstäder. Sedan nedrustningskonferensen på Hendersons förslag ajournerats på tio dagar, fick världen ett andrum för överläggningen om vad som nu skulle ske. Hitler för sin del har utlyst allmän folkomröstning samt nyval — med ett erkänt parti — till den 12 november, för att ge sitt folk tillfälle att yttra sin mening över regeringens utrikespolitik.

Det ligger ganska nära till hands att kritiken mot N. F., som nu känner sig hårt vatten på sin kvarn, sätter in med ett definitivt underkännande. »Folkförbundet framstår i denna stund för mänskligheten som en brusten illusion», etc. Det är dock av största vikt att i denna kritiska situation, göra klart för sig, om själva *idén* bakom folkförbundet är hållbar eller icke. Hela utrikespolitiken före kriget och före N. F:s tillkomst präglades av fruktan och ömsesidig misstro. Vad det gällde var att skaffa sig bundsförvanter mot varandra, och stormakternas hela dikten och trakten gick ut på ett ständigt skapande av olika kombinationer. När Tyskland inte vågade anta Englands utsträckt hand sökte sig England till Frankrike, Ryssland skildes från

Japan genom den anglo-japanska föreningen vid århundradets början etc. Men fruktan låg ständigt bakom dessa allianser, som trots allt aldrig åstadkom en varaktig känsla av säkerhet.

Ett forum för gemensamma överläggningar om gemensamma angelägenheter kunde mot denna bakgrund aldrig i och för sig vara annat än riktigt. Frågan är hur de bristfulla människorna lyckats förverkliga denna idé. Att N. F. ur denna synpunkt ännu lämnar mycket övrigt att önska behöver ju inte bestridas.

Stormakterna ha medbragt så mycket av gamla traditioner, av hela sitt egoistiska förflutna i den nya politiken, att idén många gånger ställts i skuggan. Ett ganska belysande exempel på detta var det av Henderson undertecknade svaret på Tysklands avskedsanmälan, ett svar som tillkommit efter förhandling mellan stormakterna endast. Såväl Ryssland, som Turkiet och Polen uttalade sitt missnöje med att de förbigåtts i denna stormaktspolitik, medan lilla ententen, som på sätt och vis varit representerad av Benes som rapportör, inte hade något att invända.

För ögonblicket är nu den genom Tysklands handling skapade situationen på många punkter oklar. Men man får hoppas att den kanske tjänar stormakterna till prövning och eftertanke. Något grundskott mot N. F:s idé kan den i varje fall icke anses innebära.

Hagar Olsson:

Och Skånes somrar ila —

Det vilar en underlig stämning över Anders Österlings nya diktsamling *Tonen från havet* — en stämning av vemod, bitterhet och ilande fröjd på samma gång. Man kan tydligt förnimma att denna skald har haft att genomgå samma prövning som så många andra skaldar av hans generation: att han fått se sin egen ungdom misskännas av en ny generations hårdare och hänsynslösare ungdom och sin mandoms gärning avfärdas såsom alltför lätt vunnen. Han har i samlingens inledande dikter trätt upp till försvar för sin generations musa som skänkt sina riddare drömmen om skönhet, den heliga lågan. Det bästa försvaret är i alla fall de många verkligt inspirerade och sköna dikter samlingen innehåller. Att efter en så konventionell och mer eller mindre livlös diktsamling som Jordens heder plötsligt stiga fram med en samling som *Tonen från havet*, fylld av vibrerande liv och i de bästa sakerna buren av stor poetisk inspiration, det är en seger som i sin mån vittnar om prövningens förmåga att skänka förnyelsekraft.

Som den centrala och bärande dikten i samlingen framstår osökt Ales stenar, såväl i fråga om sitt djupsinniga tanke-

innehåll som i fråga om sin fulländade form, sitt på en gång sinnrika och frigjort flödande rytmiska liv. Det är en dikt om ett sällsamt minnesmärke från hedenhö, ett jätteskepp av stenar på Östersjöns kust — sjökungens skepp som sitter fast i mullen, med »sten till stäv och moln till segelväv», men trots allt är de fria skeppens frände.

En brigg på väg till Skagerak och Dover i disigt fjärran glider tyst om knuten av närmsta sten, och medan platsen sover har seglaren tillryggalagt minuten.

I detta skådespel vet ingen vilken del som just förflyter eller är förflyuten.

Kring skepp och gravskepp glittrar böljeskummet mångtusenårigt och mångtusenmila, och tiden byter hälsningar med rummet i seglens rörelse och blockens vila, och marken strör sin blom kring stentung ålderdom, och lärkan slår, och Skånes somrar ila.

I ädel och knapp form ger den sista strofen, med sin rika rytmik, en förnimmel av något utsägbart, en stämning (Forts. å sid. 4.)

kunskapen ställer alltid nya och större krav.

Veckovakten

Aktivitet bland kvinnorna.

Under den sistförflutna veckan hade jag tillfälle att i en enskild krets av människor höra ett föredrag av en tysk talarinna om kvinnorna i det nya Tyskland. Det var en mycket tacksam redogörelse för den nya regimens åtgärder mot kvinnorna — lämnad av en kvinna, som utan att vara partiinskriven nationalsocialist dock helt tycktes följa Hitlers tankegångar. Visserligen kunde det vara svårt, medgav hon, för den kvinnliga ungdomen, som just förberedde sin utbildning för olika yrken, att inte veta om resp. yrken längre skulle stå öppna för den, när den en gång var färdig. Men i själva verket måste ändå varje kvinna helst ägna sig åt äktenskap, moderskap och hemskötsel och den uppgiften hade ju Hitler i beredskap åt kvinnorna — därtill med utsikter till förbättrad utbildning i barnavård etc. Den sjunkande nativiteten drogs fram, det är självfallet, för att ytterligare bevisa nödvändigheten av kvinnornas återgång till hemmet. Men talarinnan var ändå inte obekant med den nöd, som bl. a. tvungit de tyska kvinnorna att inskränka sitt barnantal. Hon bara såg förbättringarna genom Hitlers politik så nära inom räckhåll, att födelse-siffrorna genast borde höjas.

(Forts. å sid. 4.)

"Till frihet äro vi kallade —"

Man torde få gå tillbaka till den kvinnliga rösträttens genombrotts-tid för att finna en motsvarighet till den samhörighets- och enhetskänsla vilken präglade den föreläsningsserie i kvinno-frågor, som under den gångna veckan anordnats här av Göteborgs kvinnoorganisationer. Till det imponerande intrycket av kursen bidrog naturligtvis inte minst den livliga avslutningen — inte mindre än omkring 400 kvinnor hade hörsammat inbjudan och fyllde under båda dagarna till sista plats den vackra möteslokalen i studentkårens nybyggda hus. Men att intresset hela tiden hölls på helspänn var först och främst talarnas förtjänst. Föredragshållare voro fil. doktorerna *Karin Kock* och *Lydia Wahlström* som talade, den förra om »Kvinnornas insats i produktionen», den senare om »Kvinnorna och diktaturen», samt konsulenten *Ingeborg Walin* om »Läget för kvinnorna på arbetsmarknaden» och fil. lic. *Ivar Harrie* om »Litterära tidstecken».

Höjdpunkten nåddes kanske redan den första dagen då publiken efter dr. Wahlströms föredrag som på ett givet tecken reste sig och med minutlånga smattrande applåder tackade henne för det med sällsynt glans och fart framförda talet. Och (Forts. å sid. 2.)

Social revolution på Cuba.

Tre av huvudaktörerna i revolutionen i Havanna: President San Martin samt upprorsledarna överste Hernandez och överste Batista, som svära presidenten sin tro.

Oroligheterna på Cuba, beväpnat uppror, strejker, demonstrationer, kommunistiska proklamationer, förefaller tämligen förvirrade. I själva verket tycks det vara en djupgående social revolt, framkallad av underbetalning, svält och förtryck, som just nu äger rum under mer eller mindre dramatiska förklädnader. Kommunisterna har, efter vad man kan förstå, inte från början varit den drivande kraften, fastän de nu, när upproret redan flamar i högan sky, passat på att ställa sig i spetsen och dra nytta av det.

En korrespondent till *The New Republic* har i en målande skildring från den upproriska ön givit ett bidrag till förklaringen av de händelser, som just nu utspelas i Havanna och dess omgivning.

Elva dagar innan den hungriga massan stormade det övergivna presidentpalatset i Havanna, skriver han, hade en annan skara av underbetalade arbetare sam-

lats utanför hemliga polisens hus i Santiago och uppfordrat medlemmen av denna polis, hr *José Martinez*, att ofördröjligen visa sig på trappan. En ung flicka i tonåren, fröken *América Labadi* gick fram till mannen och tilltalade honom i bestämd ton och kommunistiska ordalag, varvid mannen, — av rädsla eller vrede — sköt ner henne i närvaro av samtliga s. k. kommunister.

Fröken *Labadi* var skjortömmerska. För ett dussin skjortor pr dag fick hon en lön av tio cents. Genom att arbeta på övertid och med extra stor skicklighet, kan en sömmerska komma upp till två dussin skjortor om dagen och förtjänar då tjugo cents. Många arbeterskor i Santiago har verkligen försökt att livnära sig på detta sätt, andra har blivit hembiträden för tre eller fyra dollars i månaden, många hyr sig ett rum och försörjer sig med prostitution. Men depressionen under de senaste sex åren har va-

(Forts. å sid. 4.)

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Stockholms Yngre Tandläkares
Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.

Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllen-
creutz, Ingrid Huss, Ruth Öhrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mot-
tagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets

(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 = 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialer: Agnegatan 40. 55 35 28
S:t Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSCHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., värlek.
Tel. 778 24.

Katarr i luftrören

utrotas fullständigt genom vårt varmt
lovordade »WULIN», vilket avlägsnar
slemmet och läker slemhinnan. Vid and-
nöd erhålles snår hjälp. Betänk att hun-
dratal som försökt allt möjligt genom
»WULIN» blivit fullt återställda.
Pris 5 kr. fraktfritt.

MEDICAL-INSTITUTET, Avd. 1,
Norrköping 1.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 90

Utan att draga mera
ström brinner LUMA
med högsta ljusutbyte
under hela bränntiden
— ej endast som ny
Livslängden överstiger
vanliga lampors med i
genomsnitt 50 %

25 watt 0:80

kooperativa

Den 21 Okt. 1933.

Tysklands
ära.

De sista dagarnas stora interna-
tionella händelse: Tysklands utträde
ur Folkförbundet och avrustnings-
konferensen, sätter i tragisk belys-
ning den våldsamma kampen som
pågår i vår tid mellan känsla och
förnuft, mellan gammal krigsmenta-
litet som behåller sitt grepp om män-
niskorna trots att kriget är utdömt,
och fordringarna på internationell
organisation som ger sig som nöd-
vändig på civilisationens nuvarande
ståndpunkt.

Att makterna kommit fram till ett
program för internationell nedrust-
ning där likaberättigandet mellan
segrare och besegrade skulle fast-
slås i en konvention samtidigt med
att offensivvapnen avskaffades, armé-
erna lades om till milis och alla
ställde sina rustningar under interna-
tionell kontroll, betyder att många
motsatser och omöjligheter i avrust-
ningens väg övervunnits trots tidens
oro, och är ett bevis på en allmän
insikt att de måste övervinnas. Men

haken med detta program var att
stormakterna inte bara enats därom
utan också om att det skulle sättas
i verket först efter en prøvotid med
rustningskontroll av fyra år, en prøv-
otid för att bevisa att Tyskland lo-
jalit fogade sig i kontroll. Tyskland,
som ville att avrustning och likabe-
rättigande genast skulle genomföras,
uppfattade denna prøvotid som ett
misstroendevotum, som den mycket
riktigt var. Då det fann en enig
stormaktsmajoritet emot sig, avbröt
det förhandlingarna — zur Zeit, som
Hitler sade.

Tyskland har utan tvivel blivit för-
ödmjukat i Genève. Det kan inte
vara trevligt att vara medlem av Na-
tionernas förbund när detta tar upp
de ur Nazityskland utjagades sak
som sin angelägenhet i humanitetens
namn. Inte heller roligt att märka
den ringa effekten av de försäkring-
gar om fredliga avsikter som avges
av dess ledande statsmän, den all-
männa misstron mot dess underskrift
på en avrustningskonvention, och
mot dess rena avsikter, då det begär
försvarsvapen för sin säkerhet. Så
långt har Hitler rätt, och det faktum
att nederlagets och fredsfördragets
förödmjukelser sitta som taggar i
det tyska sinnet, gör denna nation
ändå mera känslig för nya förödm-
jukelser.

Men det tragiska är att der Füh-
rer, och med honom alla de förda

och förförda tro att hans och Tysk-
lands ära är liktydigt med vapenära.
Eller rättare med äran att endast
bära vapen, ty, som Hitler uttryckte
det i sitt tal, vapenära förvärvade
sig Tyskland övernog i världskriget
och revanschkrig för att återförvärva
Elsass-Lothringen vore meningslöst.
Men Tyskland vill inte vara en andra
klass nation, förbudet att ha tanks
och tungt artilleri känns som ett pa-
riasmärke och därför kan inte Tysk-
land fortsätta förhandlingarna med
dem som vilja sätta likaberättigan-
det på framtiden.

Kort uttryckt: krig vore ett ut-
siktsslöst vanvett, men för att Tysk-
land skall känna sig lika fint som
de andra makterna måste detta land,
där enligt Hitler i samma tal 20 mil-
joner människor äro utan existens-
möjligheter, skaffa sig åtminstone
några stycken av varje hittills för-
bjuden vapensort att leka med!

Den påtagliga motsägelsen i den-
na tankegång löses förstas, om man
med många fransmän och andra män
i världen anser att Hitlers bekännelse
om krigets vanvett och om fred
som det enda möjliga bara är ett
fullt medvetet hyckleri. Vi för vår
del föredra att tro det vara ett erkän-
nande av sanningen, framtvingat
av överväldigande, oemotståndlig
verklighet, men ett erkännande som
inte är infogat i eller påverkat hans
övriga tänkande.

När begreppet ära här göres lik-
tydigt med rätt till tanks och grova
kanoner, ser man att det inte finnes
någon gräns för hur äran kan för-
vanskas. Denna definition av ära
har åtskilliga kännetecken på absur-
ditet. Det är till en början bara en
manlig ära, ty kvinnorna skulle ju
ändå inte få någon direkt glädje eller
upprättelse genom de nya vapnen.
Och att göra även den manliga äran
liktydig med vapen innehav är lika
absurt som att sätta likhetstecken
mellan kvinnlig ära och kroppslig
oberördhet i och för sig. Begreppet
kvinnlig ära har undergått en oer-
hörd förvandling de sista årtiondena
och kommit att betyda lojalitet, är-
lighet, trofasthet. Det vore i san-
ning på tiden att det manliga be-
greppet ära också renades och för-
nyades. Tyskarna behöfve bara gå
till Goethes *Das Göttliche* för att fin-
na den skönaste definition på mänsk-
lig ära som kanske är given. Redan
anslaget ger det: *Edel sei der
Mensch, hilfreich und gut.*

Tysklands förskräckliga minder-
värdeskomplex, dess desperation
stör ju och hindrar hela världen, låt
vara halvhjärtade men dock försök
till internationell organisation som
kan ersätta kriget. Därför måste
den lösas upp genom allas förenade
ansträngningar. Frågan är hur Tysk-
land skall läras förstå, att inga vapen
ger det dess ära åter, endast lojali-
tet och ärlighet i det internationella

"Till frihet äro
vi kallade —"

(Forts. fr. sid. 1.)

får man tro henne själv, då hon på grund
av de ihållande applåderna ännu en gång
måste bestiga talarstolen och därvid yt-
rade ungefär följande: » — — — så
många möten som jag varit med om och
så mycket föreläsningar som jag hållit,
har jag aldrig upplevat något liknande»,
berättigar det mer än väl till den härovan
gjorda reflexionen att något sådant trol-
igen icke förekommit i en kvinnoöfvsam-
ling sedan rösträttens seger.

Dr. Wahlström uppehöll sig helt na-
turligt vid förhållandena i Tyskland och
mot bakgrunden av hennes skildring där-
ifrån blev hennes appell till de svenska
kvinnorna, att hädanefter bättre än hit-
tills värna om sina fri- och rättigheter
dubbelt gripande, och det som avslutning
citerade Paulus-ordet: »Till frihet äro vi
kallade, låtom oss därför ej på nytt föras
in under trädomens ok» fick nästan profetisk
klang.

Dr. Karin Kock berörde bl. a. arbets-
löshetsproblemet och påpekade felaktig-
heten i att taga de låga siffrorna för in-
registrerade kvinnliga arbetslösa till be-
lägg för att kvinnorna trängt ut männen
på arbetsmarknaden. Arbetslöshetspro-
blemet har långt djupare rötter. I vissa
fall är det kanske ett faktum att den
kvinnliga arbetskraften i fall av arbets-
löshet absorberas av hemmen, men ar-
betslösheten innebär icke förty ett problem
för kvinnorna, som kan medföra allvar-
liga sociala konsekvenser. Tal. underströk
vikten av att kvinnorna begagna de möj-
ligheter utvecklingen givit dem att göra
en insats inom olika arbetsgrenar.

Konsulenten Ingeborg Walin började
med att relatera de av Tidevarvets läsare
så välkända attackerna i riksdagen mot
kvinnor i statstjänst och hur dessa för-
sätligt utgivas för att gälla de gifta kvin-
norna, men som i själva verket inte är
annat än en inledning till att om möjligt
nota bort alla.

Det märkliga är, sade tal., att när man
talar om kvinnor i statstjänst har man
hela tiden mest menat de gifta folkskol-

umgänget. Och läras förstå att det
har alla möjliga tillfällen att hävda
sin ära och tilltvinga sig andras be-
undran genom fredliga, kulturella
prestationer. Hitler nästan grät i
radion när han talade om hatspsyko-
sen mot Tysklands nya regim, men
om den nya andan i Tyskland inte
vore så mängd med brutalitet och
om den inte tagit till bara militära
uttrycksmedel för att manifesteras sig,
så skulle det vara betydligt lättare
att se det som är gott och riktigt i
den nya andan och förstå dess patos.

Det finns en enda sak som gör att
man kan hoppas att denna våldsamma
motsättning mellan Tyskland och
de andra skall ge sig, och det är att
världen så lätt byter om strykpojke
och krigsspöke. För några år sen
var det Sovjet som inte kunde sam-
arbeta med de andra, nu har Sovjet
kommit in i samarbetet och sällan
anföres dess existens som ett bevis
för nedrustningens omöjlighet.

De mindre staterna ha inte delta-

lärarinnorna. Dessa äro ej statstjänare
i egentlig mening utan kommunalt an-
ställda, men de äro hittills den största
gruppen av gifta kvinnor i förvärvsarbete
och det är här man menar sig kunna göra
de största besparingarna genom att av-
skeda dem vid giftermål. Underligt att
staten lägger uteslutande ekonomiska
synpunkter på en så viktig sak. Man
tänker ej på det arbete de utföra, ej på
att när det gäller uppfostran det är vär-
defullt att lärarinnan själv är mor, att
hon då har kontakt med barn på ett all-
deles särskilt sätt. Vilken betydelse de-
ta har för samhället tappas bort i den
ekonomiska diskussionen. Man gör de
gifta kvinnorna en blodig orätt med alla
de argument som framföres mot de-
ras kvarstående i tjänst. De ha kvar sitt
arbete därför att de trivas därmed, och
om de därigenom behålla en levnadsstan-
dard som deras utbildning gett dem, så ha
de ju rätt därtill lika väl som någon an-
nan.

Fröken Walin kom därefter in på de
stadsanställda, för vilka i Göteborg och
Malmö nu är ifrågasatt begränsning av
rätten att kvarstå efter giftermål. När
det gäller kvinnor i enskild tjänst har ju
sedan gammalt tillämpats att de få avgå
vid giftermål. Följden blir att de ej våga
gifta sig och vilka följer detta i sin tur
har kunna de kvinnliga läkarna berätta
om. Fröken Walin påpekade till sist att
den bristande solidariteten är grundor-
saken till att kvinnorna ej kommit längre
och att deras ställning nu är hotad.

Lic. Harries föredrag, som var det
sista, ahördes även med spant intresse
och därefter följde ett animerat sam-
kväm. För föredragshållarna talade där-
vid docent Greta Hedén och gymnastik-
direktör Calla Carling framförde i välfor-
mat anförande kursdeltagarnas tack till
Centralrådets energiska ord. fröken Ka-
rin Cardell.

Som en direkt följd av kurserna kan
antecknas att ytterligare 3 föreningar an-
slutit sig till Centralrådet, nämligen: Aka-
demiskt bildade kvinnor, Kvinnliga tand-
läkarnas förening samt Husmodersföre-
ningen Hus och Hem. Är det förmået
att hoppas att den starka känsla av sam-
hörighet som präglade kurserna inte bara
var en stundens stämning, utan kan bli
en bestående vinst för framtiden?

Göteborg den 16 oktober.

J. G—n.

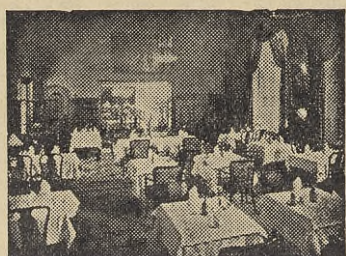
Kvinnorna inför världskrisen.

Offentligt opinionsmöte

TORS DAGEN DEN 26 OKT. KL. 8 E. M. I KONSERTHUSETS STORA SAL.

Talare: Dr. Lydia Wahlström, Fröken Elisabeth Tamm, Fröken Inge-
borg Walin, Fru Signe Wessman, Dr. Andrea Andreen-Svedberg.

Inträdesavgift 50 öre. Biljetter i Dagens Nyheters depeschbyråer, 1 Hornsgatan och 13 Stureplan,
Svenska Dagbladets depeschbyrå, 10 Birgerjarlgatan, Tidningen Morgonbris' expedition, 2 Väst-
mannagatan, Tidevarvets exp., Triewaldsgränd 2, samt vid ingången.

Restaurang
Port Arthur
Blekingegatan 40
(Hörnet av Götgatan)
Bra matställe

Akademiskt bildade kvinnors förening
Frisinnade folkpartiets kvinnogrupp
Föreningen Kvinnor i statens tjänst
Kvinnliga telefonistemannaföreningarnas Centralförening
Stockholms fackliga centralorganisations kvinnosektion
Svenska Kvinnornas Nationalförbund
Svenska Open Door gruppen
Svenska skolkökslärarinnornas förening
Sveriges folkskollärarinneförbund
Fredrika-Bremer-Förbundet

Föreningen Ekonomiföreståndarinnor vid större anstalter
Kvinnliga kontoristföreningen i Stockholm
Kvinnliga telegrafpersonalens förening
Svenska Kvinnors Medborgarförbund
Svenska Kvinnors Västerförbund
Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet
för Fred och Frihet
Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund
Vita Bandet
Telegrafverkets kvinnliga kontorspersonals förening

Spelöppning i "Filmens värld".

Tusenkonstnären Filmen, som i dagarna åter blivit underkastad en kritisk analys genom fröken Barbro Alvings intressanta artikel »Filmens Värld» i Sv. D. för den 12:te d:s, med thy åtföljande kommentarer från ett tiotal förstasigepåre dagen efter, har börjat säsongen med en ganska mångsidig, alltså typisk, repertoar. I stort sett får den nog betecknas som något bättre, något friare från sva-ga och skadliga ingredienser, än vid å-skilliga tidigare spelöppningar.

Främst i raden måste nämnas Cavalcade, som fröken Alving i sin exempel-samling på goda filmer kallar »det just nu aktuella strålände exemplet». Däri har hon rätt, och inom parentes sagt har hon rätt i så gott som allt hon sagt om filmen. För dem som ej läst hennes artikel bör kanske berättas — eftersom hon blivit nämnd här ett par gånger — att »Filmens värld», enligt henne, »visserligen i regeln tangerar publikens verkliga värld, men på ett förljuget och förfälskat sätt som vrider människornas syn och önsningar in i falska spår, som idealiserar de sämsta mänskliga instinkterna och gör svart till vitt på ett mästerligt förvirrande sätt». Lyckad är författarin-nans uppfinning, att filmen vänt om den gamla satsen: intet mänskligt skall vara mig främmande, till det pekuniärt mera givande: intet omänskligt skall vara mig främmande. Författarinnan vänder sig vidare mot filmens ouppnådda företags-samhet att annektera och förfälska skön-litteratur och världshistoria och att göra det annekterade till något helt annat än författaren avsett därmed. »Detta av-trubbar publikens redan förut ganska slit-na sinne för historisk äkthet och respekt för historisk sanning». Det är alldeles onödigt då filmen i stället skulle kunna bli »den stora gripande verklighetsskild-raren, den stora väckande problemstäl-laren, den stora sunda nöjesspridaren», säger fröken Alving. »Vad detta tidens sto-ra språkrör borde predika, är inte små-pjollriga kärleksproblem, inmängda i be-stickande fördärv och förljugenhet, utan långt väsentligare ting», slutar hon.

Var och en som med friska och oför-villade ögon kan se in i Filmens värld i våra dagar, måste ge författarinnan rätt. Hon är värd en eloge för sitt kar-ska framträdande. Skall man nämna en liten svaghet så ligger den i det som icke säges, exempelvis att det amerikanska film-dramat — som kritiken framför allt riktar sig mot — i regel låtit människorna, d. v. s. ödet, belöna den i grunden gode och rättrådige och straffa den i hemlighet onde och lågsinnade. Den har på så sätt varit den *ende* predikaren av denna i vår tid nästan okända lag, om vis-sa större folklager kommit att lyssna på.

Visserligen har detta skett i en högeligen olämplig utstoppning, som mången gång hotat förkväva det lilla kornet, men man måste vara blygsam på detta område i krigs-kölvattnets förvirrade tid, som ännu varar.

»Filmens värld» är faktiskt ett litet evenemang i filmens värld. Därför ha vi stannat så länge därvid — och ge i stället denna gång en helt kortfattad an-mälän av några av spelöppningsfilmerna.

Cavalcade är som redan antytt höge-ligen sevärd. Den är ett stycke engelsk historieskrivning, kulturell såväl som poli-tisk, för tiden 1899—1933. Där passerar Boerkriget, Titanicolyckan och världsk-riget, Drottning Viktorias begravning m. m. Den som varit i England och kän-ner engelskt familjeliv inom burgna kret-sar, sitter och gläds åt det denna gång oförfälskade fotografiet, och den som ej varit där får en förträfflig inblick däri och samtidigt en värdefull språkaktion.

Inför lyckta dörrar är en tysk tendens-film, utmynnande i ett s. k. justitiemord — den oskyldigt dömd fadern hänger sig i fängelset. Tragedien förorsakas av ett minderårigt vilsekommet fliebeckarns idé, att i ett anfall av grämlöse över en emottagen tillrättavising skylla på fa-dern för att rädda den verkliga älskaren, en lättjefull och bovaktig inackordering i familjen. Justitiemord förekomma ännu i våra dagar och äro högeligen beklagliga och böra motverkas med alla medel. Men »Inför lyckta dörrar» bidrar till att vän-ja den filmbesökande ungdomen vid en hel del detaljer, som icke äro behövliga för att på ett tillräckligt intresseväckande sätt beskriva ett justitiemord och påvisa dess djupa tragik.

Farväl till vapnen är en gripande och vacker amerikansk kärlekshistoria mel-lan en sjukvårdsofficer och en sjukskö-terska vid världskrigets italiensk-öster-rikiska front. Filmen framhäver krigets fasor på ett sätt, som gör den se- och hörvärd även som fredstalare.

Last but not least kommer denna gång vår stolthet Greta Garbo i *Som Ni vill ha mig*, och som här visar ett par nya sidor, både andliga och kroppsliga, som onekligen äro lyckade och sevärda. Ehuru hon verkligen är vårt lands stolthet i Filmens Värld och förtjänar allt erkän-nande för en talangfullhet, som hon ej fått till skänks, och för en skönhet, som hon sannerligen ej heller fått till skänks (se ungdomsporträtten), så ligger det en stor ofrånkomlig rättvisa i president Roosevelts åtgärd att nedflytta hennes och de andra filmstjärnornas omänskliga gager till mera mänskliga höjder. Kanske kommer det att göra henne ännu »rikare» inom Filmens Värld.

Nils Simonsson.

Vad säga de avgående riks-dagsmännen om riksdagen?

Det fattas ett parti i riksdagen, sä-ger professor Israel Holmgren, vid en avskedsintervju med D. N. Professor Holmgren lämnar nämligen i höst sitt åttaårs mandat i Första Kammaren. Det fattas ett radikalt kulturparti, ett av fack-föreningarna oberoende radikalt parti. Förmodligen finns det ej tillräckligt mång-a väljare till ett sådant parti, men det partiet skulle jag helst vilja tillhöra, och jag tror att det måste komma. Det so-cialdemokratiska partiet rymmer nu näs-tan alla kulturellt intresserade personer som sträva allvarligt framåt. Funnes det ett verkligt frisinnat framstegsparti, kan-ske det skulle bli annorlunda så små-ningom med den saken.

Förhållandena i riksdagen äro i det hela taget en spegelbild av förhållandena i samhället. De som betyda mest i rik-sdagen äro icke alltid de som ha den stör-sta begåvningen, den största förmågan och den största sakkunskapen, utan det är de som ha smak och fallenhet för att spela på den mänskliga svaghetens sträng-er hos kammarledamöterna och parti-kamraterna. Det finns ju en sorts män-niskor som tycker det viktigaste av allt är att lyckas göra sig gällande och få någonting igenom som man får äran av, medan det däremot är mindre viktigt vad man genomför.

Professorn tycker inte om uttrycket »borgerlig samling». Han vill ha *Radikal samling* — och fortsätter:

Radikal åskådning — det är det, som en upplyst kunskapsrik människa har, vilken årligt vill gestalta samhället efter sin upplysta åskådning, med rättrådighet och fördomsfrihet som ledstjärnor. Det är vad jag menar med radikal politik.

Och hur blir det nu? Kommer profes-sorn att lägga politiken åt sidan, frågar intervjuaren.

Det lär jag aldrig kunna. Men mitt politiska intresse har alltid fått bli en fråga om tid. Riksdagsarbetet har dock intresserat och fångat mig, det måste jag bekläna.

Riksdagsreferenten hoppas innerligt att professors politiska intresse mycket snart kan få lov att göra sig gällande i Riksdagen igen. Professorns röst var en av de få mänskliga i det stora tomrum-met...

Om man tänker en smula över saken, säger en annan avgående Första kammar-ledamot, *redaktör Mauritz Hellberg* till N. D. A:s utsände, så faller det en i ögonen att systemet ställer oerhörda krav på den personliga integriteten. *Det är nästan heroism som kräves för att hävda sin personliga övertygelse.* Det är två resonemang som tränga sig på när man sitter i riksdagen, två utvägar man har att välja mellan. Antingen: här står jag och kan icke annat. Eller: Paris kan va-

ra värd en mässa. Detta är i och för sig ingen anmärkning mot vår riksdag. Den är hederlig, men partisystemet får ibland tveivelaktiga konsekvenser. (Det kan man väl kalla att uttrycka sig diplomatiskt. Sign.)

Nej, någon framstående politiker har jag aldrig varit, säger han själv. Jag har aldrig förstätt mig på korridorpoli-tik... Men efter bästa förmåga och med ärliga vapen har jag sökt strid mot vad som enligt min åsikt varit förtryck mot frihet och rätt.

Nu är jag utslagen. Men därtill kom-mer att jag utan tveivel uppnått en ålder, då det kan passa sig att lämna-plats »för yngre förmågor» som frasen lyder.

Redaktör Hellberg fyllde i förra veckan 74 år.

Kullenbergstorp går också i höst, bittert besviken på sitt eget parti. De nya männen anser han representerar en annan politisk skola — där »bluffen» be-tyder mera än saken. Hr Olsson har ock-så fyllt 74 nyss.

Ja, av sina egna skall man höra det! Men så länge riksdagsmännen ännu äro »riksdagens egna» yttra de sig inte så oförbehållsamt om sitt arbete och sina kamrater. Tidningarna ha alltså att pas-sa på när någon lämnar riksdagen med livet — det göra de som bekant inte så ofta i Sverige. Näja, det är ju inte fullt så hemskt som det låter — åtminstone inte för riksdagsmännen.

Hur skulle det t. ex. vara om ålderstigna riksdagsmän kunde inväljas till *he-deraledamöter av riksdagen*. Och inkal-las vid de tillfällen då deras erfarenhet och sakkunskap verkligen behövdes i de-ras speciella fråga. Så många speciella frågor har nog inte var och en att det blev någon fara för överansträngning. Mot proportionvis samma arvode som förut.

Då behövde ju inte partierna gruva sig till döds för att göra en plats ledig till den man eller kvinna som bäst fyllde den — och en gammal trotjänare skulle ändå alltjämt kunna sig tillhöra staben.

Ja, motionsförslaget lämnas med varm hand av

Riksdagsreferenten.

Ezaline Boheman 70 år.

Ezaline Boheman har i dagarna inträtt i 70-åringarnas led, rik på erfarenheter och minnen från en framgångsrik verk-samhet på många olika områden där hon kommit i beröring med vida kretsar av människor.

Genom hennes talangfulla översättning-ar har en lång rad av värdefulla utländ-ska böcker gjorts tillgängliga för svenska läsare. Sedan 40 år tillbaka tillhör fru Boheman Svenska Turistföreningens ar-betande krafter, under 30 av dessa år har hon beklätt den ansvarsfulla posten som redaktör för Föreningens årskrift, vars under dessa år oavbrutet växande sprid-ning och popularitet till icke ringa del otvivelaktigt berott på redaktörens goda omdöme, säkra stilkänsla och levande kärlek till Sveriges natur och folk.

Men även utanför yrkesarbetet har hon varit verksam. Livet har ställt henne in-för uppgifter av social och politisk inne-börd och hon har aldrig tvekat att ställa sin andliga och fysiska vitalitet i deras tjänst.

Alla som deltog i den kvinnliga röst-rättsrörelsen — kanske också dess mot-ståndare — minnes henne som Röst-rätts-föreningens mångåriga, alltid uppslags-rika, alltid livaktiga sekreterare. Då Kvinnornas Andelsförening Svenska Hem för mer än 25 år sedan bildades, blev fru Boheman dess första ordförande och del-tog med friskt mod och stor energi i led-ningsen banbrytande och ofta ganska be-svärliga arbete för Kooperationen.

Upplysnings- och agitationsresor för de rörelser i vilka hon deltagit har hon gjort till landets alla delar. Överallt har hon med sitt friska lynne, sitt varmhjärta-de väsen och sin klara intelligens verkat väckande, upplivande och övertygande, överallt har hon vunnit vänner, vilka vid ingången till ett nytt decennium sända Ezaline Boheman tacksamma hälsningar och de bästa välgångsönskningar för framtiden. *Alma Sundquist.*

BOKHANDELN Specialbokhandel för:
STUDIO Religion, Mystik, Teosofi, Psykologi,
Spiritualism, Frimureri, Modern Upp-
NORRLANDSG. 30, STHLM fostran, etc.

Leksands Bad- och Kuranstalt

är utrustad med alla badformer enligt Skodsborgs metod. Helinackordering, även diet, emottages året runt.
Enskilt rum pr dygn 9:50, delat 8 kr. Obs. inklusive behandling.

Ester Röhl:

Ghettot.

»En hög mur avskilde oss från landets folk.»

Ordet ghetto lär betyda kanongjuteri och lär ha uppkommit därav, att den plats, som judarna i Venedig fingo sig anvisad som bostad, varit ett kanon-gjuteri. Efter denna plats har sedan de tvångsboplatser, som judarna fingo sig anvisade här och var i Europa, fått sitt namn.

Icke endast antisemiter utan även icke-antisemiter äro ofta anhängare av den åsikten, att judarna frivilligt valt dessa boplatser, frivilligt isolerat sig från de kristna, därför att de helst inte vilja ha något med andra folk att göra. Man gör gällande, att de rentav på grund av reli-giösa föreskrifter äro under alla för-hållanden fientligt inställda till den icke-judiska omgivningen, fast de »med judisk slughet och anpassningsförmåga dölja detta för att riktigt ha alla andra i sina klor». Även för icke-antisemiten, som försöker objektivt bedöma juden med hans fel och förtjänster, måste känne-domen om de stora judekvarteren i Väst-och Sydeuropas storstäder, liksom det faktum, att hela trakter i Polen, Litauen och Sydryssland äro till över 50 procent befolkade av judar, tala för en önskan

om isolering. Men denna isolering är visst inte alltid eller ens övervägande av frivillig art, utan är fastmer följden av särslagstiftning och förföljelser, är så att säga *rester av ghettot*.

Att judarnas stora böjelse för att sam-mansluta sig, grundad på deras stora samhörighetskänsla, förenklat ghetto-bildningen är en given sak. Hos oss, där det aldrig förekommit något ghetto, dels emedan judarna kommit så sent in i lan-det, dels varit så få och dels emedan ghettotanken väl är otänkbar i Norden, »frihetens stamort på jorden», finns det på Söder i Stockholm en »judegata», mestadels bebodd av fattiga judar, som skulle känna sig hjälplöst olyckliga, om de inte vore omgivna av sina tros- och blodsfränder. De mera välbärgade kun-na ju på annat sätt vara i tillfälle att tillfredsställa sin naturliga önskan om gemenskap med dem som de historiskt höra samman med. Att tolka denna nat-URLIGA samhörighetskänsla som fientlig inställning är väl något egendomligt. Aldrig hör man någon säga, att det är utslag av fientlighet, att t. ex. fransm-

nen slagit sig ned tillsammans i sydöstra Canada. Det torde emellertid inte vara svårt att i Östeuropas nuvarande ghetton påvisa såväl frivillig isolering som fient-lig, ja, även hat- och hämndbetonad in-ställning till den slaviska omgivningen, vars särslag gjort östjudarna till rätts-lösa medborgare, vars progromer allt emellanåt skövlät judiska hem. Det är svårt att tänka sig, att särslagstiftning, rättslöshet och judemassaker kunna ska-pa lojala, patriotiska medborgare.

Antisemiterna av i dag gå till anfall, som om de aldrig hört talas om ghettot. Det verkar mången gång, som om de vil-ja ignorera det faktum, att de kristnas ghettopolitik till slut ledde till att judar-na blevo fullkomligt ofria, att de på många ställen stängdes in inom murar med portar, som varje kväll låstes och bevakades. Man avfärdar detta med att »berättelserna om judeförföljelserna un-der medeltiden äro oerhörd överdrivna», vilket historien genom såväl katolska, protestantiska och judiska forskare veder-lägger. Professor *Elbogen* skriver: »*Ur beslutet av synoden i Breslau (1267) att judar i Tysklands gränstrakter mot sla-verna, där kyrkan ännu blott var en spå-telning, icke skulle få bo tillsammans med de kristna, har ghettotvånget så små-ningom uppstått och utbredd sig i Euro-pa.*»

Tanken, som lett till ghettot, är emel-lertid mycket äldre. Den framkom re-dan före 400-talet, då kyrkan påbjöd —

som i en föregående artikel redan är nämnt — förhindrandet av sällskapligt umgänge med judarna på det att ingen skugga må falla på ljusets barn genom deras beröring med mörkrets. Prof. *Elbogen* skriver om ghettot på 1500-talet:

»Ghettots utrymme skulle räcka till för alla tider; ännu i dag kan man i vissa städer se dessa underligt anlagda gator, där varken luft eller ljus kan tränga in och där faran för epidemier och eldsvå-dor är permanent. Ghettot förlades dess-utom mestadels till stadens osundaste del. Icke ett grönt strå kunde växa inom ghet-tot, och att söka vederkvickelse utanför dess murar var förbjudet. Den ständiga trångboddheten hade till följd, att en viss respektlöshet och närgångenhet, skvaller-aktighet och misstrogenhet utvecklades, som i många fall blev ödesdigra både för judarnas karaktärsutveckling och inbör-des förhållande. Varje jude stod i vägen för den andre, varje nyfödd eller in-flyttad tog i anspråk den luft och näring, varav endast en starkt begränsad kvanti-tet fanns att tillgå, och ghettots murar hämmade all personlig utveckling. I Ita-lien och Tyskland bibehölls överallt de gamla judemärkena, som skulle bäras synliga utanpå kläderna, i Polen hade ju-darna sin egen dräkt. Det var förbjudet för en jude att raka sig. Vissa hinder voro uppställda med avseende på uppköp av livsmedel, ty judarnas behov fingo ej tillgodose, förrän den kristna befolkning-ens voro tillfredsställda.»

En annan judisk författare skriver:

»I ordet ghetto höra vi nu för tiden bi-ljud av skam och hån. Folkpsykologien och kulturhistorien konstatera dock, att ghettot, vad än folkens avsikt därmed varit, av judarna icke uppfattats som ett fängelse utan som en tillflyktsort. Endast ghettot gjorde det möjligt för dem att överleva medeltidens fruktansvärda förföljelser. I ghettot hade juden sin egen värld, det var hans trygga hemort, här funnos likar, bland vilka man kunde göra sig gällande, här fanns en allmän mening, vars gillande var ärelystnadens mål, här uppskattades allt judiskt. Vad betydde det, att man utanför ghettot föraktade det som berömdes i ghettot: Deras yttre ställning var osäker, oftast ytterst farlig. Alla judiska sedvänjor och bruk hade omedvetet ett syfte, nämligen att bevara judendomen genom att hålla den avskild från den icke-judiska omgivningen, att vidmakthålla den judiska gemenskapen, att ständigt förhålla den enskilde juden, att han vore förlorad och dömd till undergång, om han uppgav sin egenart. Denna drift var upphovet till de flesta rituallagar, vilka för genomsnittsjuden vo-ro identiska med själva trons begrepp, och även andra, rent yttre och ofta till-fälliga skiljemärken fingo religiösa helgd för att de så mycket säkrare skulle bi-behållas. Kaftan, örlocker, pälsmössa och jargon (jiddisch) ha ingenting gemen-samt med religionen, men östjudarna an-se det fortfarande som ett misstänkt tecken på begynnande avfall från tron, om en stamförfant börjar kläda sig på euro-

Och Skånes

somrar ila —

(Forts. fr. sid. 1.)

av öde och evighet, av alltings förgångelse och levande uppståndelse, som endast kan skapas och fasthållas i den aningsfulla värld där inspirationen trolrar fram det sköra byggnadsmaterialet. På samma gång ger den oss i koncentrerad form grundstämningen i hela diktsamlingen — förmimelsen av det dubbelbottnade i tillvaron, i seglens rörelse och blockens vila, i det nys frammarsch och det gamla död, som till slut bildar en hemlighetsfull enhet om vilken endast minnets gudom, Mnemosyne, vet besked.

Kring detta block, denna skeppsättning från hedenhös, som framstår såsom en oomkullrunkelig visshet, en grundupplevelse i tidens ovisshet, virar skalden en krans av blommor från Skånes ilande somrar, små lyriska poem av en betagande skönhet, vilka liksom sandnejliken i Haväng »andas fin förtröstan»:

Vita fjärlar fladdra
bland lila marviol
på den soliga reveln
mellan vatten och land.
Livets drömlika skörhet
här i sensommargloden
blommar, vackert bevingad
vid sin evighets rand.

Och där viporna i skymningen och de kretsande vråkarna över havet höja sitt skri mot molniga himlar går skalden och lyssnar till sin ungdoms och sin längtans stämma, länge förstummad men plötsligt frambrutande som ett skri om bevingad frihet. Ingen kan misstaga sig på den bundna lidelsen i de toner havet vid Skånes kust har skänkt sin diktare.

Man är ju van vid att så att säga läsa diktsamlingar glest; därför fäster man sig inte så mycket vid den döda vikt även denna samling innehåller, betydelselösa ting och torrt berättade episoder som knappast ens äga journalistiskt värde. Man kan dock inte upphöra att förvåna sig över den kvantitativa ambition som driver skalderna att på detta sätt utfylla sina samlingar. Emellertid är ju en diktsamling i de flesta fall en så pass löst hopfogad enhet att dess värde självfallet bestämmas av de enskilda dikternas värde. Med tanke på de bästa sakerna i Tönen från havet kan man tryggt påstå att denna samling är ett verk som inte kommer att förvisna bland dagens aktualiteter.

Hagar Olsson.

peiskt sätt och talar något språk grammatikaliskt.»

Så blev ghetton något på både gott och ont. Avskildheten betydde en hel del för judarnas inre liv, då de i ghetton lidelsefullt hängåvo sig åt studiet av sina andliga och religiösa urkunder. Men det var inte för alla som detta studium betydde fördjupning och utveckling. En stor ensidighet, blev i stället det utmärkande för de flestas studier. Man förlorade sig i detaljer, spekulationer och levde i en dröm- och fantasivärld, som inte ägde någon motsvarighet i verkligheten. Mer eller mindre vidskepliga sekter bildades. Liksom den kristna kulturen måste ut ur klostren med sin vidskeplighet, för att en allsidig fri forskning skulle möjliggöras, måste den judiska kulturen ut ur ghetton. Klostrens andliga murar sprängdes av andliga strömningar, från vilka friska vindar rensade den instängda klosterluften och skingrade det andliga mörkret. Men detta blev inte fallet med ghetton.

När emancipationen öppnade ghettons murar voro förhållandena inom detsamma outhärdliga. Drömmen om Messias ankomst för att befria det förtryckta Israel, som givit judarna kraft att uthärd

Social revolution

på Cuba.

(Forts. fr. sid. 1.)

rit så svår, att prostitutionen marknadens fullkomligt översvämmats av flickor, tjänsterna har sjunkit och många flickor har inte lyckats få ihop mer än att med nått och jämnt kunnat sköta sig för sjukdomarna, som ständigt får dem i sitt våld.

Arbetarna på sockerplantagerna förtjänar omkring tio, femton eller högst tjugo cents om dagen — det sista för särskilt skickliga arbetare. Det innebär arbete från soluppgång till solnedgång under en tropisk sol, som kan vara lika obarmhärtig som månen är ljuv.

Sockerrörarbetarna är för det mesta negrer från Haiti eller Jamaica. Cubanerna själva står i allmänhet inte ut med arbetet. En cuban, som bor i närheten av en sockerplantage kan förtjäna sitt uppehälle genom sockerrörskörslo. Han skaffar sig ett oxspann, anställer en pojke och arbetar själv och för dessa sina tjänster kan han förtjäna högst trettio cents om dagen. Tidigare använde järnvägarna maskiner, som brände gräs och buskar på järnvägsvallarna. Nu har man funnit det billigare att använda mänsklig arbetskraft till detta. För trettio cents om dagen får en karl gå fram och tillbaka utmed den solstekt banan och slå gräset för hand. Det är många som är glada åt ett sådant jobb att försörja sig själva och sin familj på. Levnadskostnaderna är ändå ungefär desamma som i Förenta staterna, undantagandes inhemsk frukt, grönsaker och skor, som är billigare, men många poster ställer sig dyrare på Cuba. Trots dessa usla avlösningsförhållanden finns det massor av arbetslösa, som med begärlighet tar vad som helst, och städerna vimlar av tiggare.

Men det är inte bara de fattiga som har det dåligt på Cuba. Affärslivet har en lång tid varit aldeles förlamat. Fastän lönerna är brottsligt låga, är det många företagare, som betalar dem med de sista resterna av sitt försvinnande kapital eller med lånade pengar. Bankfallissemangen avlöser varandra i rask följd. Det förekommer knappast längre en sådan sak som *Utdelning* på Cuba. Många förut välstuderade familjer säljer sina bilar, och tränger ihop sig en tre, fyra hus i ett hus. På mitt hotell i Havanna är en av hotellpojken, en yngling på nitton år, ensam försörjare av hela familjen, föräldrar, två gamla fastrar och tre systrar, som omöjligt kan få något arbete. För nio år sedan var hans far guvernör i Matanza, hade en ståtlig bostad och två eleganta automobiler. Sonen, som är hotellpojke, talar engelska och franska lika bra som spanska och var just färdig för universitetet, när krisen kom. Nu har han inte ens råd att köpa en rakhvel, utan är glad att två gånger i veckan få låna en slö sådan av

lidandet, hade urartat och lett till inre tvedräkt och hat, i Tyskland till messianska strider, i Polen till likgiltighet för allt jordiskt, vilket medförde tillbakagång både i sedligt och intellektuellt hänseende.

»Mörker betäckte jorden, all stråvan efter vetenskap var bannlyst, människorna gingo omkring som själsfrånvarande, sökte efter extatiska visioner och darrade av förväntan inför Messias' ankomst», så skildrar en samtida iakttagare de polska judarnas liv, enligt Elbogen.

Men Messias kom icke.

I en diskussion i våras framhölls av en person, som arbetat inom Israelsmissionen, att den andliga och intellektuella begåvning, som i diskussionen framhållits som något utmärkande för judarna, icke var något medfött utan uppkommit och utvecklats i ghetton. Denna synpunkt är ej historiskt riktig, man kan i stället säga, att judarna på grund av sin andliga begåvning trots avskildheten från omgivningens kultur icke utan framgång med de medel, som stodo dem till buds, idkade studier. Att kärleken till studier är äldre än ghetton visa högskolorna i Babylonien, som grundades på 100—200-talen. I sam-

Aktivitet

bland kvinnorna.

(Forts. fr. sid. 1.)

Att kvinnorna inte skola få delta i politik och samhällliga värv ansåg denna tyska kvinna inte som någon nackdel för dem. Tvärtom, man kunde vara glad över att Hitler ville bevara kvinnorna för denna smutsiga hantering. Föredraget utmynnade i den satsen, att kvinnorna trots detta ingalunda ha ställts utanför i den samhällsodaning som nu sker. Utan de ha utsetts till *medbärarinnor av gemensamma öden*.

Ja visst. Men de ha inte någon medbestämmanderätt över dessa ödens eventuella utformning, det medgav ju talarinnan själv.

Inför det beklämmande och farliga i denna undergivenhetens förkunnelse var det så mycket mera glädjande att ett par dagar därefter få bevista en annan kvinnoförsamling, en stor intresserad, målmedveten studiecirkel, som på Södergården, Tobaksmonopolets studiehem i Stockholm, samlats omkring ämnet *Demokratiens historia*.

Initiativet till serien var närmast en av de unga tobaksarbetarnas. Hennes

hisspojken på hotellet. Under strejken, när det inte gick några bussar, åkte han den nära en mil långa vägen till hotellet på rullskridskor om morgnarna och anlände, litet omskakad av gatstenarna men full av ambition och värdighet och ständigt förhoppningsfull.

De, som har lidit mycket under den hitillsvarande regimen, fortsätter artikel-författaren, är universitetsprofessorerna och studenterna. Det är också den unga generationen, fjorton- till tjugutvåringarna, som tillsammans med sina lärare har varit bland de mest oböjliga revolutionärerna. När den första strejken bröt ut i augusti, var det inte bara underbetald sömmerskor, plantagearbetare eller arbetslösa, vilkas levnadsförhållanden trotsar all beskrivning, som äntligen reste sig mot olidliga förhållanden. Hela nationen, från den rike mannen med marmorvilla i Havannas finaste kvarter, till tiggarn utan tak över huvudet, sympatiserade med de strejkande. Tvånget och förtrycket hade gått över alla gränser. Men ytterst var det också en revolt från det fria Cubas sida emot Amerika, som med sina kapitalistiska intressen delvis bar ansvaret för dessa förhållanden...

Det händer då och då, säger författaren i *The New Republic* till sist, att någon grupp, som gått över till kommunismen ropar *Ned med det imperialistiska Amerika*, så som deras ledare lärt dem att säga. Men om välståndet återvände till Cuba skulle kommunismen förmodligen försvinna för högkonjunktens vindar. Och välståndet skulle kunna komma tillbaka omedelbart, om Amerika bara sänkte tullen på cubanskt socker från fyra till två cents pr kilo och höjde Cubas sockerkvot några få streck.

band med dem hölls vår- och höstkurer, »Kallamöten», för dem som under övriga delen av året idkade studier i samband med sitt förvärsarbete, övervägande jordbruk. Tillströmningen blev till slut så stor, att myndigheterna måste ingripa.

Emancipationen kunde inte öppna de andliga murarna, som judarna själva byggt upp. Eller, som zionisten d:r J. Klassin säger: »En av oss själva uppförd hög mur avskilde oss från landets folk och bakom denna mur levde en judisk stat i miniatyr.» Genom att citera detta och liknande yttranden ha antisemiterna utan att se dem i sitt historiska samband med ghetton anklagat judarna för att »föra ett hemligt krig mot alla, för »hemlig fiendskap mot de stater de bo uti», för »missaktning av dessa stater lagar». (Se *Fritsch, Storfinansens synder*.) I »*Den statsfientliga judiska läran*» av samma författare säges, att »judarna själva gjort sitt ödesdägra val och de skola småningom nödgas intaga den enda plats, som tillkommer dem — utanför mänskligheten».

Genom ghetton fick den judiska karaktären en prägel, som alltid blir följden av

förslag hade förverkligats med sådan framgång att inte mindre än femtio—sextio kvinnor av alla åldrar samlats för att lära känna demokratiens öden i historien. Rektor *Honorine Hermelin* hade förvärvat som föreläsare. Vad som framförallt verkade upprykande i dessa föreläsningar, var klarläggandet av de stora sammanhangen, askådigheten och aktualiteten i framställningen av de historiska förloppen, samtidigt som de enskilda människornas insatser framträdde med sin stora betydelse. Demokratiens historia i Sverige är ju förebildlig, stolt och ren med vår urgamlas tingsinstitution, våra urgamlas folket självt stiftade lagar, vår tidigt tillkomna författning. Redan själva framläggandet av fakta får därför — och särskilt i den belysande sammanställning som rektor *Hermelin* gav dem — en inspirerande kraft till fortsatt vakthållning omkring demokrati.

Den spånt lyssnande gruppen på Södergården är väl dess bättre endast ett exempel bland många på att det finns mycken vakenskap och intresse för samhällliga frågor bland svenska kvinnor. Just nu pågår t. ex. en kampanj inom de socialdemokratiska kvinnoklubbarna i Stockholm, där fru *Hulda Flood* åtskilliga kvällar i veckan håller föredrag om *Vår tid och demokrati* — var stå de svenska kvinnorna? Ett föredrag som fru *Flood* hållit också under sina vidsträckt turnéer i landsbygden.

Fru *Flood* gav i detta föredrag ett svar bl. a. på det påståendet, att kvinnorna inte ha något med politiken att göra. När det gäller fattigdom och nöd få kvinnorna ofta nog bära bördorna i främsta ledet, sade hon. Men vi kunna inte arbeta för kvinnornas intressen, som om detta vore något oberoende av samhällsordningen för övrigt. Vi måste lära oss att inse de politiska avgörandenas vikt på alla punkter. Ett samhälle som försummar att ta kvinnorna med i avgöranden och ansvarstagande kan inte kallas för demokrati. Men kvinnorna själva måste uppfostras till goda demokrater, som inte tro, att bara de arbeta för egna löner och anställningsförmåner, ha de uppfyllt sin plikt mot det allmänna. Fru *Flood* påpekade också arbetarrörelsens stora ansvar — ett ansvar som den ännu mer måste bli medveten om — när det gäller arbete för kvinnornas likställighet.

Med den tyska kvinnovärldens, delvis blott alltför villiga, underkastelse för ögonen, kan man inte annat än glädjas åt varje medveten framstöt för upplysning, rättvisa och ansvar som kvinnorna göra på många platser i vårt land. Även om det sker i små undagömda lokaler och med anspråklösa åhörarskaror är det dock, så länge en ärlig övertygelse står bakom, en kamp som måste leda närmare målet.

Casas.

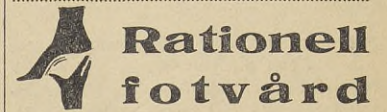
Fogelstadsförbundets Stockholmskrets har sammanträdde i Kvinnliga Kontoristföreningen, Brunkebergstorg 15, Stockholm, lördagen den 21 oktober 1933 kl. 8 e. m. *Ragna Ljungdell*, Helsingfors, talar om *Isadora Duncan, danserskan*. Efter föredraget blir det samkväm med te å kr. 1:25.

förtryck, den förtrycktes prägel, och egenskaper uppammades, den förtrycktes egenskaper. Den skygge jude, som med den synbara gula fläcken på sina kläder smög sig ut genom ghettons portar och försökte göra sig så osynlig som möjligt för att undvika hån och smälek eller den kristna pöbelns med myndigheternas bifall utövade överfall, kunde inte gärna utvecklas till en irimodig, rakryggad, öppen och ärlig individ. Han måste i stället, när han rörde sig bland sina förföljare, utveckla skygghet, misstänksamhet och försägenhet, med andra ord bli en helt annan än bland sina stamfränder, en sak, som juden än i dag anklagas för. De genom förföljelserna utvecklade egenskaperna behövs det givetvis århundraden av självdisciplin, av trygghet, av frihet och likställighet för att utplåna. Det behövs ömsesidig vilja hos såväl judar som icke-judar att leva fredligt samman, att överse med varandras fel och uppskatta varandras förtjänster, att i varandra se visserligen olika men likvärdiga medlemmar. *Judarna måste, som en polsk jud en gång lär ha yttrat, arbeta på att frigöra sig från den förtrycktas egenskaper och de kristna från förtryckarens.*

Ester Röhl.

Råd och Rön

FOTVÅRD

Syster Elisabets Fotvårdsklinik,
Kungsgatan 50, III, hiss.
Tid pr tel. 20 3790, kl. 10—5 e. m.

MÖBLERINGSAFFÄR
STILFULLA MÖBLER
efter egna ritningar.
Kostnadsförl. utarb. Vackra Enrumsmöbler på lager. Låga omkostnader. Billiga priser.
JOHN ERICSON
Wallingatan 42. Tel. 20 59 95.

ÅKTA HANDVÄVT
Kinesiskt Råsidan
(direkt. imp.) i alla färger och prisläggen
Handknyplade spetsar m. m.
ENGSTRÖM & ENGSTRÖM
Dalagatan 34, 1 tr., kl. 10—5.
Tel. 31 29 20.

Kvinnorna

inför
världskrisen.

På initiativ av Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund ha ett flertal kvinnoorganisationer i Stockholm beslutat hålla ett opinionsmöte mot reaktion och diktatur och för mänsklig självbestämmanderätt. Mötet kommer att äga rum i Konserthusets stora sal torsdagen den 26 oktober 1933, kl. 8 e. m. Yrkesinspektrisen fröken *Kerstin Hesselgren* fungerar som ordförande. Talare bli d:r *Lydia Wahlström*, fröken *Elisabeth Tamm*, fröken *Ingeborg Walin*, fru *Signe Wessman* och d:r *Andrea Andreen-Svedberg*. Biljetter erhållas bl. a. på Tidevarvets exp. tel. 20 48 42.

En social upplysningskurs

kommer att hållas på Kvinnliga Kontoristföreningens lokaler i Stockholm under veckan den 23—29 oktober. Anordnare är Kvinnliga Kontoristföreningen i samarbete med Svenska Kvinnors Medborgarförbund och Yrkeskvinnors klubb. Vid kursen, som är anordnad för att tillmötesgå det bland kvinnorna alltmer framträdande intresset för allmänna frågor, kommer rektor *Honorine Hermelin*, Fogelstad, att föreläsa om *Samhällsformerna och människorna under olika historiska skeden*, även med hänsyn till vår egen tid. Fröken *Ebba Holgersson*, Fogelstad, ger en *Allmän orientering om kvinnorna i samhällsarbetet, kommunala och politiska uppgifter*. Kursen upptar fyra dubbel föreläsningar efter följande titlar: Måndagen den 23 okt. kl. 8 e. m. *Rektor Hermelin*. Onsdagen den 25 okt. kl. 8 e. m. *Fröken Holgersson*. Fredagen den 27 okt. kl. 8 e. m. *Rektor Hermelin*. Lördagen den 28 okt. kl. 7,30 e. m. *Fröken Holgersson*. Biljetter å kr. 5:— gällande till kursens fyra föreläsningar kan jämte fullständigt program erhållas genom Kvinnliga Kontoristföreningens expedition, Brunkebergstorg 15, 2 tr., Stockholm.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.
REDAKTION:
Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:
Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:25,
kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1933
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.